

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

โครงการ “ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศระดับอุดมศึกษาในภาคใต้” เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถาบันระดับอุดมศึกษาในภาคใต้ การศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะเตรียมการ และระยะดำเนินการ ในบทนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงานในแต่ละระยะ

1. ระยะเตรียมการ

การดำเนินงานในระยะนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศระดับอุดมศึกษาในภาคใต้ ณ ปีการศึกษา 2546 ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้แก่ จำนวน ที่ตั้ง สังกัด ขนาด และประเภทสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ทั้งหมด ระดับการเรียนการสอนในสถาบัน ภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอน และสถานะของวิชาภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอน (สอนเป็นวิชาบังคับพื้นฐาน วิชาเลือกเสรี หรือวิชาเอก/โท) ตลอดจนจำนวนผู้สอนและผู้เรียนภาษาต่างประเทศ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ได้ภาพประชากรสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ที่คณะผู้วิจัยจะสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในระยะดำเนินการเพื่อกำหนดกรอบการวิจัย ลักษณะและขนาดกลุ่มตัวอย่าง หลักเกณฑ์การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนประเด็นและแนวคิดในการพัฒนาแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยในโครงการ

ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาในภาคใต้ที่รวบรวมได้ในระยะเตรียมการ ไม่ครอบคลุมข้อมูลของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ซึ่งมีอยู่หลายแห่งในภาคใต้ เนื่องจากสถาบันดังกล่าวไม่ได้สังกัด(อดีต)กระทรวงศึกษาธิการหรือ(อดีต)ทบวงมหาวิทยาลัย แต่อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงสาธารณสุข

ผลการเก็บข้อมูล

จากฐานข้อมูลเบื้องต้นที่รวบรวมได้ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษาที่ 2546 พบว่าในภาคใต้มีสถาบันที่จัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาทั้งสิ้น 26 สถาบัน (30 หน่วยงาน) จัดเป็นสถาบันภายใต้(อดีต)กระทรวงศึกษาธิการ 18 สถาบัน ซึ่งสังกัด 4 หน่วยงาน คือ สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรมพลศึกษา และมหาวิทยาลัยสงฆ์ และจัดเป็นสถาบันภายใต้(อดีต)ทบวงมหาวิทยาลัยอีก 8 สถาบัน ซึ่งจำแนกเป็น 3 ประเภทคือ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในกำกับ และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน นอกจากนี้ บางสถาบันเช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ยังมีหน่วยงานมากถึง 5 หน่วยงาน (วิทยาเขต) ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดต่างๆของภาคได้

สถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้มีที่ตั้งกระจายไปใน 9 จังหวัดคือ จังหวัดปัตตานี ยะลา สงขลา กระบี่ ตรัง นครศรีธรรมราช ภูเก็ต ชุมพร และสุราษฎร์ธานี จังหวัดที่มีสถาบันอุดมศึกษา มากที่สุดคือ จังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานีตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่ไม่มี สถาบันอุดมศึกษามีทั้งหมด 5 จังหวัดคือ จังหวัดนราธิวาส พัทลุง สตูล พังงา และระนอง

สถาบันอุดมศึกษาที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ซึ่งมี 5 วิทยาเขต โดยวิทยาเขตหลักซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เปิดสอนคณะต่างๆ ถึง 13 คณะ รวม 150 หลักสูตร มีอาจารย์ 1,136 คน และนักศึกษา 13,101 คน วิทยาเขตรองลงมาคือ วิทยาเขต ปัตตานีซึ่งเปิดสอน 6 คณะ รวม 87 หลักสูตร มีอาจารย์ 359 คน และนักศึกษา 6,502 คน วิทยาเขตภูเก็ตเปิดสอน 2 คณะ 7 หลักสูตร มีอาจารย์ 35 คน และนักศึกษา 1,480 คน วิทยาเขตตรังเปิด สอน 1 คณะ 4 หลักสูตร มีอาจารย์จำนวน 14 คน และนักศึกษา 1,109 คน และวิทยาเขตสุราษฎร์ ธานีเปิดสอน 1 คณะ 7 หลักสูตร มีอาจารย์ 36 คน และนักศึกษา 1,046 คน

ภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาในภาคใต้มีทั้งสิ้น 11 ภาษา จัดเป็นภาษาตะวันตก 5 ภาษาคือ ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน และอิตาลี และจัดเป็น ภาษาตะวันออกอีก 6 ภาษาคือ ภาษาจีน ญี่ปุ่น เกาหลี มลายู อาหรับ และเขมร มีจำนวนครูผู้สอน ภาษารวมทั้งสิ้น 347 คน ภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอนมากที่สุดคือ ภาษาอังกฤษซึ่งเปิด สอนในทุกสถาบัน โดยสอนเป็นวิชาบังคับพื้นฐานสำหรับนักศึกษาทุกคนในสถาบัน และสอน เป็นวิชาเลือกและวิชาเอก-โทในบางสถาบัน และมีจำนวนครูผู้สอนภาษาอังกฤษในภาคใต้รวม 257 คน ภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอนมากรองลงมาจกภาษาอังกฤษคือ ภาษาญี่ปุ่นซึ่ง เปิดสอนใน 9 สถาบัน/หน่วยงาน มีจำนวนครูผู้สอนรวม 18 คน โดยภาษาญี่ปุ่นที่เปิดสอนใน สถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ทุกแห่งเปิดสอนเป็นวิชาเลือก ยกเว้นที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่เปิดสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นทั้งวิชาเลือกและวิชาเอก-โท ลำดับถัดมาคือภาษาจีน ซึ่งเปิดสอนใน 7 สถาบัน/หน่วยงาน มีจำนวนครูผู้สอนรวม 20 คน ซึ่งมากกว่าจำนวนผู้สอนภาษา ญี่ปุ่นเล็กน้อย ภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอนในสถาบันจำนวนน้อยที่สุดคือ ภาษาสเปน และอิตาลีซึ่งเปิดสอนในสถานะวิชาเลือกที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ตเพียง แห่งเดียว มีผู้สอนภาษาสเปนอยู่ 2 คนและผู้สอนภาษาอิตาลี 1 คน

สถาบันที่จัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมากและหลากหลายที่สุดในภาคใต้ คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ 2 วิทยาเขตคือ วิทยาเขตปัตตานีซึ่งเปิดสอนภาษาต่างประเทศ

ต่างๆ ถึง 9 ภาษา จัดเป็นภาษาตะวันตก 3 ภาษาคือ ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน และจัดเป็นภาษาตะวันออก 6 ภาษาคือ ภาษาจีน ญี่ปุ่น เกาหลี มลายู อาหรับ และเขมร รวมจำนวนผู้สอนภาษาทั้งสิ้น 65 คน ส่วนที่วิทยาเขตภูเก็ต เปิดสอนภาษาต่างประเทศจำนวน 8 ภาษา จัดเป็นภาษาตะวันตก 5 ภาษาคือ ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน และอิตาลี และจัดเป็นภาษาตะวันออกอีก 3 ภาษาคือ ภาษาจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นสถาบันที่เปิดสอนภาษาตะวันออกมากและหลากหลายที่สุดในภาคใต้ ส่วนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต เปิดสอนภาษาตะวันตกมากและหลากหลายที่สุดในภาคใต้

จากฐานข้อมูลเบื้องต้นที่รวบรวมได้ คณะผู้วิจัยสามารถจำแนกลักษณะการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ออกเป็น 4 ลักษณะดังนี้

1. สอนภาษาต่างประเทศ (คือภาษาอังกฤษ) เป็นวิชาบังคับพื้นฐานในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับนักศึกษาทุกคณะซึ่งพบในทุกสถาบัน
2. กำหนดให้นักศึกษาเรียนภาษาต่างประเทศนอกเหนือจากการเรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาพื้นฐาน หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในลักษณะนี้ได้แก่ หลักสูตรนานาชาติ และหลักสูตรที่กำหนดให้นักศึกษาเรียนวิชาภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่นๆเพิ่มเติมจากที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับพื้นฐาน
3. หลักสูตรปริญญาตรีและปริญญาโท วิชาเอกหรือสาขาภาษาต่างประเทศ
4. กำหนดให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ซึ่งมีทั้งประเภทนับและไม่นับหน่วยกิต

2. ระยะดำเนินการ

การดำเนินงานในระยะดำเนินการเป็นส่วนหลักและส่วนสำคัญของโครงการวิจัยนี้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศระดับอุดมศึกษาในภาคใต้ รายละเอียดขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษามีดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของโครงการวิจัยนี้มี 2 ประเภทคือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถาบันอุดมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถาบันอุดมศึกษามี 5 สถาบัน (7 หน่วยงาน) จากจำนวน 26 สถาบัน (30 หน่วยงาน) อุดมศึกษาในภาคใต้ หรือประมาณร้อยละ 23.33 ของประชากรสถาบัน

ทั้งหมด และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมีทั้งสิ้น 191 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา 7 คน ผู้สอนภาษาต่างประเทศ 43 คน (คิดเป็นร้อยละ 12.39 ของประชากรผู้สอนภาษาต่างประเทศ) และผู้เรียนภาษาต่างประเทศ 141 คน (คิดเป็นร้อยละ .32 ของประชากรผู้เรียนภาษาในภาคใต้)

การใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับประชากรส่วนใหญ่เป็นเพราะข้อจำกัดด้านงบประมาณ และด้านเวลาในการดำเนินการวิจัย

2.2 การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

2.2.1 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถาบันอุดมศึกษา

จากการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ในระยะเตรียมการ พบว่าสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 26 สถาบัน (30 หน่วยงาน) มีความหลากหลายในด้านที่ตั้ง สังกัด ขนาดและประเภทของสถาบัน ระดับการเรียนการสอนในสถาบัน ภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอน และลักษณะหลักสูตรภาษาต่างประเทศ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างสถาบันที่มีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศระดับอุดมศึกษาในภาคใต้ในโครงการวิจัยนี้จึงใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อให้ครอบคลุมความหลากหลายของสถาบันในทุกด้านและเพื่อเป็นตัวแทนที่เหมาะสม โดยใช้หลักการเจาะจงเลือกสถาบันที่มีขนาดใหญ่ มีความหลากหลายของคณะ สาขาวิชา และภาษาต่างประเทศที่เปิดสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ครอบคลุมภาษาต่างประเทศทุกภาษาที่มีการเรียนการสอนในสถาบันระดับอุดมศึกษาในภาคใต้

กลุ่มตัวอย่างสถาบันที่ถูกเลือกเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลในโครงการวิจัยนี้มีทั้งสิ้น 5 สถาบัน (7 หน่วยงาน) ประกอบด้วยสถาบันในสังกัด(อดีต)กระทรวงศึกษาธิการ 2 สถาบัน และสถาบันในสังกัด(อดีต)ทบวงมหาวิทยาลัยอีก 3 สถาบัน ในกลุ่มสถาบันในสังกัด(อดีต)กระทรวงศึกษาธิการ คณะผู้วิจัยได้เลือกสถาบันในสังกัดสถาบันราชภัฏและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลอย่างละ 1 สถาบัน ในกลุ่มสถาบันในสังกัด(อดีต)ทบวงมหาวิทยาลัย ได้เลือกสถาบันประเภทสถาบันของรัฐ สถาบันในกำกับของรัฐ และสถาบันเอกชน ประเภทละ 1 สถาบัน รวม 3 สถาบัน (5 หน่วยงาน) กลุ่มตัวอย่างสถาบันทั้ง 5 สถาบัน (7 หน่วยงาน) ถูกเลือกด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

สถาบันราชภัฏ	เป็นสถาบันสังกัด(อดีต)กระทรวงศึกษาธิการ มีขนาดใหญ่ ครอบคลุมความหลากหลายและเป็นตัวแทนสถาบันในสังกัดสถาบันราชภัฏในภาคใต้ในด้านภาษาต่างประเทศที่สอน (ภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น) และ
--------------	---

ลักษณะการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ (วิชาเอก วิชาเลือก และวิชาบังคับพื้นฐาน)

- สถาบัน เป็นสถาบันสังกัด(อดีต)กระทรวงศึกษาธิการภายใต้สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เป็นสถาบันที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมากกว่าสถาบันอื่นๆในสังกัดเดียวกันในภาคใต้ กล่าวคือ มีการสอนภาษาต่างประเทศมากกว่าหนึ่งภาษา (ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และ เยอรมัน) และมีหลักสูตรที่กำหนดให้นักศึกษาเรียนรายวิชาภาษาต่างประเทศมากไปกว่าการเรียนเป็นวิชาบังคับพื้นฐาน
- เทคโนโลยีราชมงคล เป็นสถาบันที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมากกว่าสถาบันอื่นๆในสังกัดเดียวกันในภาคใต้ กล่าวคือ มีการสอนภาษาต่างประเทศมากกว่าหนึ่งภาษา (ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และ เยอรมัน) และมีหลักสูตรที่กำหนดให้นักศึกษาเรียนรายวิชาภาษาต่างประเทศมากไปกว่าการเรียนเป็นวิชาบังคับพื้นฐาน
- มหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นสถาบันในสังกัด(อดีต)ทบวงมหาวิทยาลัย ประเภทสถาบันของรัฐ มีขนาดใหญ่ที่สุดในภาคใต้ ประกอบด้วยหลายหน่วยงานซึ่ง 3 ในหน่วยงานของสถาบันนี้ได้รับการคุ้มครองให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในโครงการวิจัยนี้
- วิทยาเขต 1 เป็นหน่วยงานที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่หลากหลาย มีการสอนภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับพื้นฐานให้แก่ นักศึกษาจำนวนมากที่สุดในภาคใต้ มีหลักสูตรที่กำหนดให้นักศึกษาเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่นๆนอกเหนือการเรียนเป็นวิชาบังคับพื้นฐาน มีการสอนภาษาต่างประเทศที่หลากหลาย (ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส จีน ญี่ปุ่น มลายู และเขมร) มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับบัณฑิตศึกษาในหลายลักษณะ และมีหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอน
 - วิทยาเขต 2 เป็นหน่วยงานที่มีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมากและหลากหลายที่สุดในภาคใต้ เป็นหนึ่งในหน่วยงานหลักที่ผลิตบัณฑิตสาขาภาษาต่างประเทศของภาคใต้ มีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศทั้งหมด 9 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น เกาหลี มลายู อาหรับ และ เขมร นอกจากนี้ ยังมีหลักสูตรที่กำหนดให้นักศึกษาเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่นๆ นอกเหนือการเรียนเป็นวิชาบังคับพื้นฐาน
 - วิทยาเขต 3 เป็นหน่วยงานเดียวในภาคใต้ที่มีการเรียนการสอนภาษาสเปนและภาษาอิตาลี นอกจากนี้ยังมีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น และเกาหลี และมีหลายหลักสูตรที่เน้นภาษาต่างประเทศโดยกำหนดให้นักศึกษาเรียนรายวิชาภาษาต่างประเทศนอกเหนือจากการเรียน

เป็นวิชาบังคับพื้นฐาน และมีหลักสูตรปริญญาตรีที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอน

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เป็นสถาบันในสังกัด(อดีต)ทบวงมหาวิทยาลัยประเภทสถาบันในกำกับของรัฐเพียงแห่งเดียวในภาคใต้ มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ จีน ญี่ปุ่น และมลายู มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับพื้นฐานมากกว่าสถาบันอื่นในด้านจำนวนหน่วยกิต มีหลักสูตรที่กำหนดให้นักศึกษาเรียนรายวิชาภาษาต่างประเทศมากไปกว่าการเรียนเป็นวิชาบังคับพื้นฐาน นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรบัณฑิตศึกษาที่กำหนดให้นักศึกษาเรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับพื้นฐานและนับหน่วยกิต

มหาวิทยาลัยเอกชน เป็นสถาบันในสังกัด(อดีต)ทบวงมหาวิทยาลัย ประเภทสถาบันเอกชน มีขนาดใหญ่ และเป็นตัวแทนของกลุ่มสถาบันเอกชนในด้านภาษาต่างประเทศที่สอน (ภาษาอังกฤษ) และลักษณะหลักสูตร นอกจากนี้ยังเป็นสถาบันเอกชนเพียงสถาบันเดียวในภาคใต้ที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา

รายละเอียดภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอนในกลุ่มตัวอย่างสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้

ภาษาต่างประเทศ	สถาบันราชภัฏ	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล	มหาวิทยาลัยของรัฐ			มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	มหาวิทยาลัยเอกชน
			วิทยาเขต 1	วิทยาเขต 2	วิทยาเขต 3		
อังกฤษ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ฝรั่งเศส		✓	✓	✓	✓		
เยอรมัน		✓		✓	✓		
สเปน					✓		
อิตาลี					✓		
จีน			✓	✓	✓	✓	
ญี่ปุ่น	✓		✓	✓	✓	✓	
เกาหลี				✓	✓		
มลายู			✓	✓		✓	
อาหรับ				✓			
เขมร			✓	✓			

กลุ่มตัวอย่างสถาบันทั้ง 5 สถาบัน (7 หน่วยงาน) นี้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย และการสุ่มกลุ่มตัวอย่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน 3 กลุ่มคือ 1) ผู้บริหารสถาบัน ซึ่งหมายถึง กลุ่มบุคคลผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในระดับภาค วิชา คณะ และสถาบัน 2) ผู้สอนภาษาต่างประเทศ ซึ่งหมายถึง อาจารย์ประจำชาวไทยที่สอนภาษา ต่างประเทศ และ 3) ผู้เรียนภาษาต่างประเทศ ซึ่งหมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับ ปริญญาโทที่เรียนวิชาภาษาต่างประเทศในฐานะวิชาเอก/วิชาโท/สาขาเฉพาะทาง วิชาเลือก และ วิชาพื้นฐาน

2.2.2 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างบุคคล

กลุ่มตัวอย่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถาบันอุดม ศึกษาในภาคใต้ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในโครงการวิจัยนี้ประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่มคือ 1) กลุ่มผู้บริหารสถาบัน เพื่อศึกษานโยบายการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถาบัน 2) กลุ่มผู้สอนภาษาต่างประเทศ เพื่อศึกษาสภาพผู้สอน สภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาต่าง ประเทศ และทัศนคติต่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ และ 3) กลุ่มผู้เรียน เพื่อศึกษาสภาพ และการเรียนภาษาต่างประเทศ แรงจูงใจในการเรียนภาษาต่างประเทศ และทัศนคติต่อภาษาต่าง ประเทศและการเรียนภาษาต่างประเทศ

2.2.2.1 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถาบัน

ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารในสถาบัน คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเจาะจงให้ผู้บริหารระดับสถาบัน คณะ และภาควิชาเป็นตัวแทนการให้ ข้อมูล โดยผู้บริหารระดับสถาบันหมายถึง ผู้อำนวยการหรืออธิการบดีสถาบันนั้นๆ สำหรับ สถาบันที่มีหลายหน่วยงาน ผู้บริหารระดับสถาบันหมายถึง ผู้บริหารระดับรองลงมาจากอธิการ บดีซึ่งรับผิดชอบด้านวิชาการหรือรับผิดชอบหน่วยงานโดยตรง เช่น ตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่าย วิชาการหรือรองอธิการบดีวิทยาเขต ผู้บริหารระดับคณะหมายถึง คณบดีหรือตำแหน่งเทียบเท่า ของคณะหรือหน่วยงานเทียบเท่าที่รับผิดชอบด้านการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ และผู้ บริหารระดับภาควิชาหมายถึง หัวหน้าภาควิชาหรือตำแหน่งเทียบเท่าซึ่งรับผิดชอบด้านการเรียน การสอนภาษาต่างประเทศโดยตรงในระดับภาควิชาหรือเทียบเท่า

รายละเอียดกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาในโครงการวิจัยนี้แสดงในตารางที่

ตารางที่ 3.2 กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา

สถาบัน	กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร		
	ระดับสถาบัน	ระดับคณะหรือเทียบเท่า	ระดับภาควิชาหรือเทียบเท่า
สถาบันราชภัฏ	อธิการบดี	คณบดีคณะครุศาสตร์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคม ศาสตร์	ผู้อำนวยการศูนย์ภาษา หัวหน้าโปรแกรมภาษาอังกฤษ
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล	ผู้อำนวยการ	หัวหน้าภาควิชาศึกษาทั่วไป	หัวหน้าแผนกวิชาภาษาอังกฤษ
มหาวิทยาลัยของรัฐ • วิทยาเขต 1	รองอธิการบดีฝ่าย วิชาการ	คณบดีคณะศิลปศาสตร์	หัวหน้าภาควิชาภาษาและภาษา ศาสตร์
มหาวิทยาลัยของรัฐ • วิทยาเขต 2	รองอธิการบดีฝ่าย วิชาการและวิเทศ สัมพันธ์	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคม ศาสตร์	หัวหน้าภาควิชาภาษาตะวันตก หัวหน้าภาควิชาภาษาตะวันออก
มหาวิทยาลัยของรัฐ • วิทยาเขต 3	รองอธิการบดีเขต การศึกษาและการ กีฬา	คณบดีคณะอุตสาหกรรมบริการ	ประธานโครงการสถาบันภาษา
มหาวิทยาลัยอินทกัมภ์ของ รัฐ	อธิการบดี	คณบดีสำนักวิชาศิลปศาสตร์	หัวหน้าหลักสูตรภาษาอังกฤษ
มหาวิทยาลัยเอกชน	อธิการบดี	คณบดีคณะศิลปศาสตร์	หัวหน้าสาขาภาษาอังกฤษธุรกิจ

อนึ่ง คณะผู้วิจัยจะนับรวมกลุ่มบุคคลในตำแหน่งบริหารทุกระดับ (สถาบัน คณะหรือเทียบเท่า และภาควิชาหรือเทียบเท่า) ของแต่ละสถาบันดังแสดงไว้ในตารางที่ 3.2 เป็น 1 กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร เนื่องจากในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยในโครงการนี้ ผู้บริหารทั้ง 3 ระดับในทุกสถาบันที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจะร่วมให้ข้อมูลในส่วนที่ตนเองเกี่ยวข้องโดยตรงเพื่อประกอบเป็นภาพรวมของสถาบัน ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารจะมีเพียง 1 กลุ่มต่อสถาบัน (หน่วยงาน) ที่ได้รับการสุ่มให้เป็นจุดเก็บข้อมูล โดยสรุป ในโครงการวิจัยนี้มีจุดเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 7 จุด กล่าวคือ 5 สถาบัน (7 หน่วยงาน) กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารจึงมีทั้งสิ้น 7 กลุ่มตัวอย่าง

2.2.2.2 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศ

ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สอนภาษาต่างประเทศ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเน้นผู้สอนภาษาที่เป็นชาวไทยและเป็นบุคลากรประจำสถาบัน

เท่านั้น ดังนั้นในกรณีที่สถาบันใดไม่มีผู้สอนภาษาต่างประเทศชาวไทยที่เป็นอาจารย์ประจำ ก็จะไม่ใช้ผู้สอนชาวต่างประเทศมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ตัวอย่างเช่น ทีมมหาวิทยาลัยของรัฐ วิทยาเขต 1 ถึงแม้จะมีการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นและภาษามลายู แต่ผู้สอนภาษาดังกล่าวเป็นชาวต่างประเทศ และชาวไทยที่เป็นอาจารย์พิเศษ ผู้สอนเหล่านี้ก็จะไม่ได้รับการสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง หลักการดังกล่าวมีข้อยกเว้นอยู่บ้างในส่วนของภาษาสเปนและภาษาอิตาลี ซึ่งเปิดสอนเพียงแห่งเดียวที่มหาวิทยาลัยของรัฐ วิทยาเขต 3 และมีผู้สอนที่เป็นชาวต่างประเทศเท่านั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้สอนภาษาต่างประเทศครบถ้วนทุกภาษาที่มีการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ คณะผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องเลือกผู้สอนชาวต่างประเทศรายดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาสเปนและภาษาอิตาลี โดยในขั้นตอนการเก็บข้อมูล คณะผู้วิจัยได้มอบหมายให้เครือข่ายผู้ช่วยวิจัยในโครงการซึ่งเป็นชาวไทยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้สอนภาษาสเปนและภาษาอิตาลี โดยใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ รายละเอียดจะกล่าวในหัวข้อการเก็บข้อมูล

ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศ คณะผู้วิจัยเลือกผู้สอนภาษาต่างประเทศทุกภาษาที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ โดยเลือกผู้สอนภาษาอังกฤษจำนวน 3 คนต่อสถาบัน (หน่วยงาน) เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอนมาก สถาบันและหลากหลายรายวิชาที่สุด ส่วนภาษาต่างประเทศอื่นๆคือ ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน อิตาลี จีน ญี่ปุ่น เกาหลี มลายู อาหรับ และเขมร คณะผู้วิจัยเลือกผู้สอนภาษาละ 2 คน ในกรณีที่สถาบันใดมีผู้สอนภาษาต่างประเทศใดก็ตามไม่ถึง 2 คนก็จะเลือกกลุ่มตัวอย่างเท่าที่มี ในกรณีที่มีผู้สอนภาษาต่างประเทศใดภาษาหนึ่งจำนวนหลายคน คณะผู้วิจัยจะเลือกผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนนานปี และมีประสบการณ์สอนภาษานั้นๆในหลายสถานะเช่น สถานะวิชาพื้นฐาน วิชาเลือก และวิชาเอก/โท เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

รายละเอียดกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศในสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในโครงการวิจัยนี้นำเสนอในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 กลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาต่างประเทศ

ภาษา ต่าง ประเทศ	สถาบัน ราชภัฏ	สถาบัน เทคโนโลยี ราชมงคล	มหาวิทยาลัยของรัฐ			มหาวิทยาลัย ในกำกับ ของรัฐ	มหาวิทยาลัย เอกชน	รวม จำนวน กลุ่มตัว อย่าง	ประชากร ผู้สอน ภาษาทั้ง หมด	ร้อยละ ของกลุ่ม ตัวอย่าง ต่อ ประชากร
			วิทยาเขต 1	วิทยาเขต 2	วิทยาเขต 3					
อังกฤษ	3	3	3	3	3	3	3	21	257	8.17
ฝรั่งเศส			1	2	1			4	13	30.77
เยอรมัน				1				1	8	12.5
สเปน					1			1	1	100
อิตาลี					1			1	1	100
จีน				2	1	1		4	20	20
ญี่ปุ่น				2	1			3	18	16.67
เกาหลี				2				2	6	33.33
มลายู				2				2	13	15.38
อาหรับ				2				2	8	25
เขมร			1	1				2	2	100
รวม	3	3	5	17	8	4	3	43	347	12.39

2.2.2.3 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศ

ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เรียนภาษาต่างประเทศ ในลำดับแรกคณะผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มแบบกลุ่มและแบบหลายขั้นตอน (cluster sampling and multi-stage sampling) และในลำดับถัดไปใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยในลำดับแรก คณะผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นผู้เรียนตามระดับการศึกษาคือระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท และตามสถานะการเรียนภาษาต่างประเทศ 3 สถานะคือ 1) กลุ่มที่เรียนภาษาต่างประเทศในสถานะวิชาเอก/โท 2) กลุ่มที่เรียนภาษาต่างประเทศในสถานะวิชาเลือก และ 3) กลุ่มที่เรียนภาษาต่างประเทศในสถานะวิชาพื้นฐานตามข้อบังคับของหลักสูตรในสถาบัน ซึ่งในกลุ่มสุดท้าย ภาษาที่สอนเป็นวิชาพื้นฐานในสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งในภาคใต้ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทคือภาษาอังกฤษ

หลังจากแบ่งกลุ่มผู้เรียนภาษาต่างประเทศตามระดับการศึกษาและสถานะการเรียนภาษาต่างประเทศแล้ว ในลำดับถัดไป คณะผู้วิจัยจึงใช้วิธีสุ่มแบบง่ายในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เรียนภาษาต่างประเทศ โดยในระดับปริญญาตรี จะเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนที่เรียนวิชาภาษาต่างประเทศเป็นวิชาเอก ภาษาละ 2 คนต่อคณะ ในกรณีที่สถาบันใดไม่มีผู้เรียนภาษานั้นๆ เป็นวิชาเอก ก็จะสุ่มผู้เรียนที่เรียนภาษานั้นเป็นวิชาโทแทน โดยในการสุ่มจะเลือกรายชื่อนักศึกษาชั้นปีที่

4 ที่อยู่สองลำดับแรกในวิชาเอกนั้นๆ ในกรณีที่ไม่มีนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จะเลือกกลุ่ม 2 ลำดับแรกจากรายชื่อนักศึกษาชั้นปีสูงสุดที่มี การเลือกเจาะจงกลุ่มผู้เรียนระดับปีสูงสุดเช่นนี้ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศยาวนานและหลากหลายที่สุด

ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนที่เลือกเรียนภาษาต่างประเทศเป็นวิชาเลือก จะครอบคลุมผู้เรียนภาษาต่างประเทศทุกภาษา โดยในแต่ละภาษาจะใช้วิธีสุ่มแบบง่ายเพื่อให้ได้รายวิชาซึ่งจะใช้เป็นฐานในการสุ่มผู้เรียนในขั้นต่อไป สำหรับภาษาอังกฤษ จะสุ่มวิชาเลือกภาษาอังกฤษมา 2 รายวิชาต่อสถาบัน ส่วนวิชาภาษาต่างประเทศอื่นๆ สุ่มวิชาเลือกภาษาละ 1 รายวิชาต่อสถาบัน หลังจากสุ่มรายวิชาเลือกแต่ละภาษาแล้ว ก็จะจับฉลากเลือกผู้เรียน ที่ต้องใช้วิธีการจับฉลากแทนที่จะใช้วิธีการเลือกรายชื่อนักศึกษาในสองลำดับแรกเหมือนวิธีที่ใช้ในการหากกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาเป็นวิชาเอกเป็นเพราะว่าหากใช้การสุ่มผู้เรียนโดยเลือกสองลำดับแรกในรายชื่อจะทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างไม่หลากหลาย เนื่องจากรายชื่อผู้เรียนวิชาเลือกจะจัดลำดับตามคณะที่นักศึกษาสังกัด การเลือกสองลำดับแรกจะทำให้ได้นักศึกษาจากคณะเดียวกัน

สำหรับวิชาเลือกภาษาอังกฤษ คณะผู้วิจัยใช้วิธีจับฉลากจากรายชื่อนักศึกษาที่เรียนวิชาที่สุ่มได้รายวิชาละ 1 คน รวมผู้เรียนภาษาอังกฤษในสถานะวิชาเลือกสถาบันละ 2 คน สำหรับวิชาเลือกภาษาต่างประเทศอื่นๆ ใช้วิธีจับฉลากจากรายชื่อนักศึกษาที่เรียนรายวิชาภาษานั้นที่สุ่มได้ภาษาละ 2 คน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนวิชาภาษาต่างประเทศในสถานะวิชาพื้นฐาน (ซึ่งคือวิชาภาษาอังกฤษ) คณะผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มแบบง่ายจากผู้เรียนทุกคณะในแต่ละสถาบัน คณะละ 1 คน โดยเลือกลำดับแรกจากรายชื่อนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของแต่ละคณะ

รายละเอียดกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศระดับปริญญาตรีที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในโครงการวิจัยนี้ดูได้จากตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศในระดับปริญญาตรี

ภาษา	สถาบัน ราชภัฏ			สถาบัน เทคโนโลยี ราชมงคล			มหาวิทยาลัยของรัฐ									มหาวิทยาลัย ใน			มหาวิทยาลัย เอกชน			รวม จำนวน กลุ่ม	ประชา กร ผู้เรียน ภาษา ทั้งหมด	ร้อยละ ของ กลุ่มตัว อย่าง ต่อ ประชา กร
	เอก	เลือก ฐาน	พื้น ฐาน	เอก	เลือก ฐาน	พื้น ฐาน	วิทยาเขต 1			วิทยาเขต 2			วิทยาเขต 3			กำกับของรัฐ			เอกชน					
							เอก	เลือก ฐาน	พื้น ฐาน	เอก	เลือก ฐาน	พื้น ฐาน	เอก	เลือก ฐาน	พื้น ฐาน	เอก	เลือก ฐาน	พื้น ฐาน	เอก	เลือก ฐาน	พื้น ฐาน			
อังกฤษ	4	2	5		2	7		2	10	3	2	6		2	2	2		8	2	2	4	65	36,400	0.18
ฝรั่งเศส					2			2	4	2				2								12	797	1.51
เยอรมัน					2				2	2				2								8	514	1.56
สเปน														2								2	62	3.23
อิตาลี														2								2	17	11.76
จีน								2	2	2		2	2			2						12	1,047	1.15
ญี่ปุ่น	2	2						2	2	2				2		2						14	1,674	0.84
เกาหลี									2	2				2								6	536	1.12
มลายู								2	2	2						2						8	1,049	0.76
อาหรับ									2	2												4	1,088	0.38
เขมร								2		2												4	67	5.97
รวม	6	4	5		6	7		12	10	19	18	6	2	16	2	2	6	8	2	2	4	137	43,251	0.32
รวม	15			13			22			43			20			16			8			137	43,251	0.32

ตารางที่ 3.4 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศระดับปริญญาตรีในโครงการวิจัยนี้มีทั้งสิ้น 137 คน จำแนกเป็นผู้เรียนภาษาอังกฤษ 65 คน ภาษาฝรั่งเศส 12 คน ภาษาเยอรมัน 8 คน ภาษาสเปนและอิตาลี ภาษาละ 2 คน ภาษาจีน 12 คน ภาษาญี่ปุ่น 14 คน ภาษาเกาหลี 6 คน ภาษามลายู 8 คน ภาษาอาหรับและเขมร ภาษาละ 4 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่ที่สุดคือ กลุ่มผู้เรียนภาษาอังกฤษ

ในระดับปริญญาโท ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนเฉพาะภาษาอังกฤษ การเก็บข้อมูลจากผู้เรียนใช้วิธีแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่เรียนอังกฤษในสถานะสาขาเฉพาะทาง คือนักศึกษาปริญญาโทสาขาภาษาอังกฤษ และกลุ่มที่เรียนภาษาอังกฤษในสถานะวิชาบังคับพื้นฐาน และนับหน่วยกิตตามข้อบังคับของหลักสูตร การสุ่มตัวอย่างผู้เรียนทั้งสองกลุ่มนี้ใช้วิธีสุ่มแบบง่าย สำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษในสถานะสาขาเฉพาะทาง คณะผู้วิจัยเลือกสุ่มหลักสูตรละ 1 คนต่อสถาบัน โดยเลือกผู้เรียนในลำดับแรกของรายชื่อผู้เรียนชั้นปีที่ 2 และสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษในสถานะวิชาพื้นฐาน จะเลือกผู้เรียนในลำดับแรกของรายชื่อผู้เรียนชั้นปีที่ 1

ในโครงการวิจัยนี้มีสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสถาบันเพียง 4 สถาบันที่มีผู้เรียนภาษาอังกฤษในระดับปริญญาโทคือ มหาวิทยาลัยของรัฐ วิทยาเขต 2 ซึ่งมีผู้เรียนสาขาภาษาอังกฤษในสถานะสาขาเฉพาะทาง สถาบันซึ่งมีผู้เรียนภาษาอังกฤษในสถานะวิชา บัณฑิตพื้นฐานนับหน่วยกิตตามข้อบังคับของหลักสูตรมี 3 แห่งคือ มหาวิทยาลัยของรัฐ วิทยาเขต 1 มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน

ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศระดับปริญญาโทมีทั้งสิ้นเพียง 4 คน จำแนกเป็นผู้เรียนภาษาอังกฤษในสถานะสาขาเฉพาะทาง 1 คน และผู้เรียนภาษาอังกฤษใน สถานะวิชาบัณฑิตพื้นฐาน 3 คน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศในระดับปริญญาโท

สถานะการเรียนภาษาต่างประเทศ	สถาบัน	จำนวน
สาขาเฉพาะทาง (ภาษาอังกฤษ)	มหาวิทยาลัยของรัฐ วิทยาเขต 2	1
วิชาบัณฑิตพื้นฐาน	มหาวิทยาลัยของรัฐ วิทยาเขต 1	1
	มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	1
	มหาวิทยาลัยเอกชน	1
รวม		4

จากรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างที่นำเสนอในตารางที่ 3.2-3.5 สรุปได้ว่า โครงการวิจัยนี้มี กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลรวมทั้งสิ้น 191 คน จำแนกเป็นกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถาบัน 7 คน กลุ่ม ผู้สอนภาษาต่างประเทศ 43 คน และกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศ 141 คน ดังสรุปในตา รางที่ 3.6

ตารางที่ 3.6 สรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

ภาษาต่างประเทศ	กลุ่มตัวอย่างผู้สอน			กลุ่มตัวอย่างผู้เรียน					กลุ่มตัว อย่างผู้ บริหาร	
	ชาวไทย	ชาวต่าง ประเทศ (เจ้าของภาษา)	รวม	ระดับปริญญาตรี			ระดับปริญญาโท			รวม
				เอก	เลือก	พื้นฐาน	สาขา เฉพาะทาง	พื้นฐาน		
อังกฤษ	21		21	11	12	42	1	3	69	
ฝรั่งเศส	4		4	4	8				12	
เยอรมัน	1		1	2	6				8	
สเปน		1	1		2				2	
อิตาลี		1	1		2				2	
จีน	4		4	4	8				12	
ญี่ปุ่น	3		3	4	10				14	
เกาหลี	2		2	2	4				6	

ตารางที่ 3.6 สรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ (ต่อ)

ภาษาต่างประเทศ	ผู้สอน			ผู้เรียน					ผู้บริหาร	
	ชาวไทย	ชาวต่างประเทศ (เจ้าของภาษา)	รวม	ระดับปริญญาตรี			ระดับปริญญาโท			รวม
				เอก	เลือก	พื้นฐาน	สาขาเฉพาะทาง	พื้นฐาน		
มลาญ	2		2	2	6				8	
อาหรับ	2		2	2	2				4	
เขมร	2		2		4				4	
รวม	41	2	43	31	64	42	1	3	141	7
รวม	43			141					7	
รวมทั้งหมด				191						

2.3 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในโครงการวิจัยนี้ประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ชุดคือ 1) แบบสอบถามผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ 2) แบบสอบถามผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ และ 3) แบบสอบถามผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้

1. แบบสอบถามผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้มี 4 ตอน ประกอบด้วยคำถามที่ครอบคลุมประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของสถาบัน เช่น สังกัด ระดับการศึกษาที่เปิดสอน หลักสูตรนานาชาติที่เปิดสอน เป็นต้น

ตอนที่ 2 นโยบายด้านการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศของสถาบัน

ตอนที่ 3 การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถาบัน

ตอนที่ 4 ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

(ดูตัวอย่างแบบสอบถามที่ภาคผนวก 5)

2. แบบสอบถามผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ มีทั้งหมด 8 ตอน ประกอบด้วยคำถามที่ครอบคลุมประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้สอน ได้แก่ สถาบันที่สังกัด เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การสอน เป็นต้น

ตอนที่ 2 ภาระงาน

ตอนที่ 3 ประสบการณ์การใช้ภาษาต่างประเทศ

ตอนที่ 4 ประสบการณ์การสอนภาษาต่างประเทศ

ตอนที่ 5 ความรู้ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ

ตอนที่ 6 การพัฒนาศักยภาพภาษาต่างประเทศและการสอนภาษาต่างประเทศ

ตอนที่ 7 ปัญหาและอุปสรรคในการสอนภาษาต่างประเทศ

ตอนที่ 8 ทักษะต่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

(ดูตัวอย่างแบบสอบถามที่ภาคผนวก 6)

3. แบบสอบถามผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

ในภาคใต้ มี 5 ตอน ประกอบด้วยคำถามที่ครอบคลุมประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับผู้เรียน เช่น สถาบันที่ศึกษา เพศ อายุ ชั้นปี
คณะและระดับที่ศึกษา เป็นต้น

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศและการเรียนภาษาต่างประเทศ

ตอนที่ 3 กิจกรรมเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

ตอนที่ 4 พฤติกรรมการเรียนภาษาต่างประเทศ

ตอนที่ 5 การใช้ภาษาต่างประเทศในอนาคด

(ดูตัวอย่างแบบสอบถามที่ภาคผนวก 7)

2.4 การพัฒนาเครื่องมือวิจัย

การพัฒนาแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยในโครงการนี้ทั้ง 3 ชุดมีหลายขั้นตอน ในขั้นแรก คณะผู้วิจัยโครงการ "ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศระดับอุดมศึกษาในภาคเหนือ" เป็นผู้สร้างแบบสอบถามฉบับต้นร่างทั้ง 3 ชุด จากนั้นคณะผู้วิจัยโครงการ "ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศระดับอุดมศึกษาในภาคใต้" จึงได้นำร่างแบบสอบถามดังกล่าวมาปรับปรุงและเพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญและเพื่อให้เหมาะสมกับสถานะการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่เป็นจริงในสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ การพัฒนาแบบสอบถามทั้ง 3 ชุด ใช้เวลาดำเนินการประมาณ 3 เดือนและสำเร็จด้วยการประสานงานระหว่างคณะผู้วิจัยในภาคเหนือและภาคใต้

2.5 การทดสอบเครื่องมือวิจัย

หลังจากแบบสอบถามทั้ง 3 ชุดได้รับการปรับปรุงและพัฒนาแล้ว คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้ง 3 ชุดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้สอนและผู้เรียนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ที่มีลักษณะคล้ายคลึงแต่ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยสุ่มเลือกกลุ่มตัว

อย่างเพื่อการทดสอบแบบสอบถามเหล่านี้ที่มหาวิทยาลัยของรัฐ วิทยาเขต 1 และ 2 กลุ่มตัวอย่างเพื่อการทดสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวประกอบด้วยผู้สอนภาษาต่างประเทศจำนวน 30 คน และผู้เรียนภาษาต่างประเทศอีกจำนวน 41 คน รวมทั้งสิ้น 71 คน

อนึ่ง ในการทดสอบเครื่องมือวิจัยทั้ง 3 ชุด คณะผู้วิจัยไม่ได้ทดสอบเครื่องมือวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถาบัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถาบันในมหาวิทยาลัยของรัฐ วิทยาเขต 1 และ 2 มีอยู่เพียง 1 กลุ่มบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลเดียวกับกลุ่มบุคคลที่ได้ถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลภาคสนามแล้ว จึงไม่สามารถนำกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถาบันดังกล่าวมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อทดสอบเครื่องมือได้ คณะผู้วิจัยจึงได้ทดแทนด้วยการทดสอบแบบสอบถามผู้บริหารสถาบันกับอดีตหัวหน้าภาควิชาที่รับผิดชอบด้านการเรียนการสอนภาษาโดยตรงที่มหาวิทยาลัยของรัฐ วิทยาเขต 1 จำนวน 2 ท่าน

หลังการทดสอบเครื่องมือ คณะผู้วิจัยได้นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ และได้ดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามทุกชุดตามข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองทำแบบสอบถาม ในการปรับปรุงและพัฒนาแบบสอบถามครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงเนื้อหาแก้ไขข้อความที่กำกวม ตลอดจนจัดหมวดหมู่และลำดับข้อคำถามบางส่วน ทั้งนี้เพื่อให้ได้เครื่องมือวิจัยที่มีความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาไปใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนามต่อไป นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังได้ปรับปรุงแบบสอบถามผู้บริหารสถาบัน ตามข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอดีตหัวหน้าภาควิชาทั้ง 2 ท่านด้วย ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม คณะผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามทั้ง 3 ชุดที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถาบัน ผู้สอน และผู้เรียนภาษาต่างประเทศใน 5 สถาบัน (7 หน่วยงาน) ที่ได้สุ่มไว้

คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามผู้สอนและแบบสอบถามผู้เรียนภาษาต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากแบบสอบถามผู้บริหารไม่มีข้อคำถามประเภทมาตราประมาณค่า (rating scale) จึงไม่ได้มีการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น แต่คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาในแบบสอบถามแทน โดยแบบสอบถามผู้บริหารได้ผ่านการซักถาม ปรับปรุง และแก้ไขด้านเนื้อหา รูปแบบ และโครงสร้างโดยบุคคลที่เคียงดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถาบันจนแน่ใจว่าแบบสอบถามครอบคลุมประเด็นและสาระต่างๆที่เกี่ยวข้องได้อย่างสมบูรณ์แล้ว

ในการวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามผู้สอนและแบบสอบถามผู้เรียน คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเฉพาะในส่วน of ข้อคำถามประเภทมาตราประมาณค่าเท่านั้น ส่วนข้อคำถามที่ไม่ใช่ประเภทมาตราประมาณ

ค่า คณะผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาด้วยหลักการและวิธีการเดียวกับที่ใช้ตรวจสอบแบบสอบถามผู้บริหารดังกล่าวแล้วข้างต้น

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามผู้สอนและผู้เรียนที่วิเคราะห์ได้ สรุปได้ในตารางที่ 3.7 และ 3.8

ตารางที่ 3.7 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามผู้สอนภาษาต่างประเทศ

ตอน	ค่าความเชื่อมั่น
ตอนที่ 3 ประสบการณ์การใช้ภาษาต่างประเทศ	.8132
ตอนที่ 4 ประสบการณ์การสอนภาษาต่างประเทศ (ข้อ 1-3)	.2598
ตอนที่ 5 ความรู้ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ (ข้อ 4)	.9441
ตอนที่ 6 การพัฒนาศึกษาภาษาต่างประเทศและการสอนภาษาต่างประเทศ (ข้อ 4)	.6140
ตอนที่ 7 ปัญหาและอุปสรรคในการสอนภาษาต่างประเทศ	.5600
ตอนที่ 8 ทักษะคิดต่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	
ข้อ 2	.6822
ข้อ 3	.3899

เป็นที่น่าสังเกตว่า ค่าความเชื่อมั่นในบางตอนของแบบสอบถามผู้สอนไม่สูงนัก ที่เป็นเช่นนี้เพราะแต่ละตอนของแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถามจำนวนไม่มากข้อ ทำให้ค่าความเชื่อมั่นในแต่ละตอนไม่สูง เช่น ตอนที่ 4 มีค่าความเชื่อมั่นเพียง .2598 ซึ่งเป็นเพราะมีข้อคำถามประเภทมาตราประมาณค่าในตอนนี้เพียง 3 ข้อ และแต่ละข้อคำถามมีมาตราประมาณค่าเพียง 3 ระดับ ในขณะที่ตอนอื่นๆที่เหลือ ถึงแม้จะมีเพียงข้อคำถามเดียว แต่ในข้อคำถามเดียวในตอนเหล่านั้นประกอบด้วยข้อคำถามย่อยอีกจำนวนหลายข้อ และยังมีมาตราประมาณค่ามากกว่า 3 ระดับ อย่างไรก็ดี จากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติซึ่งนักวิจัยได้ไปหารือได้รับทราบไว้สำหรับแบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อคำถามและมาตราประมาณค่าจำนวนน้อย ค่าความเชื่อมั่น .2598 ถือว่าสูงพอสมควรและยอมรับได้

ตารางที่ 3.8 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามผู้เรียนภาษาต่างประเทศ

ตอน	ค่าความเชื่อมั่น
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศและการเรียนภาษาต่างประเทศ	.8412
ตอนที่ 3 กิจกรรมเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	.8195
ตอนที่ 4 พฤติกรรมการเรียนภาษาต่างประเทศ	.7180
ตอนที่ 5 การใช้ภาษาต่างประเทศในอนาคด	.5383

2.6 การเก็บข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามทั้ง 3 ชุดคือ แบบสอบถามผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ แบบสอบถามผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ และแบบสอบถามผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคใต้ ในการเก็บข้อมูลจริงระหว่างเดือนสิงหาคม - ตุลาคม 2546 โดยในการเก็บข้อมูลภาคสนาม คณะผู้วิจัยใช้ระบบการสร้างเครือข่ายผู้ช่วยวิจัยขึ้นในแต่ละสถาบันเป้าหมายที่เป็นจุดเก็บข้อมูล โดยให้เครือข่ายเป็นผู้ติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน ประสานงานการแจกแบบสอบถาม และรับแบบสอบถามคืน เครือข่ายผู้ช่วยวิจัยในแต่ละสถาบันในโครงการนี้ล้วนเป็นอาจารย์ประจำชาวไทยที่สอนภาษาต่างประเทศในสถาบันเป้าหมาย คณะผู้วิจัยประสานงานกับเครือข่ายอย่างใกล้ชิดตลอดระยะเวลาการเก็บข้อมูล โดยในช่วงแรกคณะผู้วิจัยเดินทางไปพบปะเครือข่าย ณ สถาบันเป้าหมายที่เครือข่ายสังกัดอยู่ เพื่อทำความคุ้นเคย แนะนำโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งแจ้งวิธีการเก็บข้อมูล วิธีการสุ่มตัวอย่าง และขอข่ายความรับผิดชอบของเครือข่ายในรายละเอียด ในกรณีที่มีปัญหาหรือข้อสงสัย เครือข่ายสามารถติดต่อกับคณะผู้วิจัยได้ตลอดเวลา และเครือข่ายผู้ช่วยวิจัยเหล่านี้ได้รับค่าตอบแทนในการทำงานในโครงการ

คณะผู้วิจัยสร้างระบบเครือข่ายในสถาบันเป้าหมายทุกแห่งยกเว้นที่มหาวิทยาลัยของรัฐวิทยาเขต 1 ซึ่งคณะผู้วิจัยประจำอยู่และสามารถดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามได้เองโดยไม่ต้องใช้ระบบเครือข่าย เครือข่ายที่ช่วยเก็บข้อมูลภาคสนามในโครงการวิจัยนี้มีทั้งสิ้น 7 คน ประกอบด้วยอาจารย์จากสถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยของรัฐวิทยาเขต 3 มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งละ 1 คน ส่วนที่มหาวิทยาลัยของรัฐวิทยาเขต 2 มีเครือข่าย 2 คน เพราะเป็นจุดเก็บข้อมูลที่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดในโครงการวิจัยนี้

ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เครือข่ายผู้ช่วยวิจัยจะนำแบบสอบถามไปแจกจ่ายกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร กลุ่มตัวอย่างผู้สอน และกลุ่มตัวอย่างผู้เรียน และเนื่องจากในโครงการนี้มีกลุ่มตัวอย่างผู้สอนภาษาสเปนและภาษาอิตาเลียนซึ่งเป็นชาวต่างประเทศ และแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือวิจัยเป็นภาษาไทย คณะผู้วิจัยจึงปรับเปลี่ยนวิธีรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) โดยมอบหมายให้เครือข่ายดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สอนดังกล่าวโดยใช้แบบสอบถามเป็นแบบสัมภาษณ์ และในการสัมภาษณ์ได้คัดประเด็นในแบบสอบถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับชาวต่างประเทศออก 3 ข้อ คือ 1) ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการใช้ภาษาต่างประเทศ 2) ตอนที่ 5 ความรู้

ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ และ 3) ตอนที่ 6 การพัฒนาศักยภาพภาษาต่างประเทศและการสอนภาษาต่างประเทศ (เฉพาะข้อคำถามที่ 4 และ 5)

เมื่อเครือข่ายผู้ช่วยวิจัยได้รับแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างส่งกลับคืนมาให้ จะตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถาม และส่งแบบสอบถามให้คณะผู้วิจัยเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ในกรณีที่ข้อมูลในแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ เครือข่ายจะเป็นผู้รับผิดชอบติดตามข้อมูลให้ครบถ้วนสมบูรณ์

หลังการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเขียนรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลและได้ส่งรายงานนี้ไปให้เครือข่ายผู้ช่วยวิจัยตามสถาบันต่างๆ เพื่อรับทราบผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนสถาบันของตน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลย้อนกลับจากเครือข่ายผู้ช่วยวิจัยเหล่านี้มาปรับปรุงการเขียนรายงานวิจัยต่อไป

2.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นทางสถิติของแบบสอบถามผู้สอนและผู้เรียนภาษาต่างประเทศซึ่งใช้เป็นเครื่องมือวิจัยในโครงการนี้โดยใช้ค่า Cronbach Alpha ส่วนข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามทั้งผู้บริหารสถาบัน ผู้สอน และผู้เรียนภาษาต่างประเทศได้นำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Sciences) ต่อจากนั้นจึงแปลผล และนำเสนอผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา